

DÉFI !

Copié !

Bruxelles, le 19 décembre 1912.

Monsieur

HOUDINI

(Cirque-Ménagerie Hagenbeck).
BRUXELLES

Accepteriez-vous de vous laisser enfermer au cours de la soirée de lundi, 23 courant, dans une caisse en bois, fabriquée par moi, clouée et entourée de cordes par mes hommes ; si oui, je vous défie d'en sortir.

Afin que le public, puisse se rendre compte qu'il n'y a aucun truquage possible de votre côté, cette caisse sera exposée au Cirque, à partir de samedi matin.

Je me réserve le droit de renforcer les clous de la dite caisse, avant que vous y rentriez.

Recevez, Monsieur, mes salutations empressées.

MAISON BOSQUET,
Caisses d'Emballage, 20, Rue de l'Avenir, Bruxelles.

Monsieur HOUDINI a accepté ce défi et déclare faire l'essai de l'expérience qu'on exige de lui, le lundi soir, 23 décembre 1912, au Cirque-Ménagerie HAGENBECK, Boulevard Jamar (Gare du midi), sous la condition que la caisse ne soit pas inaccessible à l'air.

Alcatraz in het spoor van Houdini

Hoe de massamedia van een vaudeville artiest een superheld kon maken

Kobe en Christaan Van Herwegen

Kermis, circus en goochelen zijn disciplines waar de dag van vandaag nog maar beperkt onderzoek is naar gevoerd. Niet verrassend, want kenmerkend voor deze artistieke tak is dat die per definitie tijdelijk is: beeld of geluidsopnamen zijn beperkt bewaard gebleven, de kermis en het circus kwam en ging. Het enige spoor dat ze achterlieten waren de herinneringen van de toeschouwers en plaatselijke krantenartikelen. Vaak werden deze echter vakkundig in scène gezet als publiciteitsmateriaal. De waarheid achter deze recensies achterhalen is vandaag de dag geen sinecure.

De Gentse André de Boever breekt eind jaren zeventig door als Joe Alcatraz, de grootste ontsnappingskunstenaar van België. Samen met zijn boezemvriend John Massis vertoont hij over heel de Lage Landen zijn kunsten. Zijn grootste inspiratiebron was de man die 22 jaar voor zijn geboortedatum op 31 oktober 1926 te Detroit het leven liet: Harry Houdini. Een kleine goochelaar die de status van superheld verwierf door middel van zijn unieke talent om de pers in zijn voordeel te bespelen. Maar hoe ging dit juist in zijn werk? Welke biografieën kunnen het kaf van het koren scheiden? Onderzoek van originele bronnen – duizenden krantenartikelen, uitdagingen en aankondigingen – kunnen het mysterie en de rook rond deze illusionist opklaren.

Harry Houdini

Geboren te Budapest als Ehrich Weiss, zoon van een rabbijn, verhuist de jonge Houdini op vierjarige leeftijd naar Amerika waar hij met het goochelen in contact komt. Al snel raakt hij hier zo door gefascineerd dat hij zijn artiestennaam ontleent aan zijn grote voorbeeld: Robert Houdini (1805–1871). Deze Franse goochelaar die oorspronkelijk als uurwerkmaker te werk is gesteld, breekt rond 1846 te Parijs door omwille van zijn vernieuwende insteek. In tegenstelling tot de vele goochelaars die op straat terug te

Harry Houdini

vinden zijn, verplaatst hij de setting naar een chique salon. Naast diverse tovertoeren demonstreert hij ook verschillende zelf ontwikkelde automaten die in deze periode een enorme populariteit kennen. Wanneer Houdini zijn biografie leest, is voor hem duidelijk dat hij omstreeks 1899 ook op zoek moet gaan naar een nieuwe insteek om de media te halen. Het zijn internationaal de hoogdagen van de goochelkunst. Goochelaars zijn overal terug te vinden in deze 'golden age of magic' van 1880 tot en met 1920 en de concurrentie is bitterhard. Het is eerst als Houdini zijn goocheltrucs laat vallen en zich vanaf 1899 begint te focussen op zijn ontsnappingen, dat hij gaandeweg bekendheid verwerft. Voor het eerst haalt hij de kranten met een nieuwe, tot de verbeelding sprekende discipline.¹

Dankzij de media waarin zijn naam te pas en onpas opduikt, gaat het nieuws van zijn spectaculaire ontsnappingen als een lopend vuurtje in Amerika rond, waardoor Houdini zijn geluk in Engeland wil beproeven. Niet enkel daar, maar ook in Duitsland kent hij die periode zijn eerste successen. Tijdens zijn vele reizen doorkruist hij ook België. Een eerste spoor van hem vinden we op 3 en 4 oktober in 1903 wanneer hij de kermis te Oostende aandoet. Hij wordt daar in Le Grand Théâtre National van M. Princelli Schentke met veel trompetgeschal aangekondigd als 'De bekende ketenverbrijzelaar, zonder concurrentie!'. Het foortheater weet de verwachtingen hoog te leggen en Houdini stelt niet teleur. Daags nadien staat in de krant te

1 C. Milbourne, *Houdini: The Untold Story* (New York 1969).

lezen: 'in het eerste gedeelte applaudisseerde men voor de beroemde Houdini, de ketenverbrijzelaar, werkelijk buitengewoon!² Dat hij in het eerste deel is terug te vinden en niet als laatste artiest van het programma, wijst erop dat hij nog niet zijn status van hoofdact heeft verworven.

2 *L'Echo d'Ostende. Quotidien du soir*, 6 oktober 1903.

Uit een brief van fakir Josmah naar goochelhistoricus Louis Tummers kunnen we afleiden dat hij diezelfde periode ook nog in de Scala te Antwerpen optrad alsook in Brussel. Dat laatste meldt het eerste Belgische goochelmagazine *Le Fantastique*. In de uitgave van december 1906 staat immers te lezen:

'Enkele jaren geleden is de "koning der handboeien" in Brussel geweest en heeft hier ook beroep gedaan op het hoofd der Belgische politie om hem in de boeien te slaan. Onze brave politiemannen gingen op zijn wens in en boeiden hem met plezier zoals ze eender welke boosdoener zouden geboeid hebben. De "Koning der handboeien" veranderde weldra in een "Koning van onvermogen" want het was hem onmogelijk alleen uit de boeien te komen. Hij had zijn meester gevonden in het land van "Manneke pis", waar men niet dommer is als elders. Hij smeekte de brave agenten de gemakelijkheid niet verder door te drijven en hem zijn vrijheid terug te geven. Vervolgens haastte hij zich ervanonder te trekken naar een onbekende richting zonder een enkele vertoning in België waar de sloten der handboeien weigerden in contact te treden met passe-partouts, te hebben gegeven. Hij heeft er nooit over geboft!³

3 *Le Fantastique*, 39, december 1906.

In tegenstelling tot vandaag de dag, waarbij een beroemdheid voor iedereen visueel gekend is, was vroeger een beroemdheid vaak enkel bij naam gekend

Als geen ander weet Houdini de pers te bespelen. Aangekomen op een nieuwe locatie nodigt hij telkens de lokale pers uit naar de plaatselijke gevangenis waar hij zich onder de nodige aandacht laat opsluiten. De journalisten zijn er weg van. Eens te meer als hij niet veel later tevoorschijn komt, zich van alle ketens en handboeien ontdaan. Deze stunt blijkt in België te mislukken, het is de enige referentie die we internationaal kunnen terugvinden over een gefaalde publiciteitsstunt van deze wereldbekende artiest. In tegenstelling tot vandaag de dag, waarbij een beroemdheid voor iedereen visueel gekend is, was vroeger een beroemdheid vaak enkel bij naam gekend. Vandaar Houdini's drang om zijn naam zo vaak mogelijk in de pers te krijgen. Als hij zijn naam en status op een nieuwe locatie kon verzilveren in de kranten, betekende dit dat hij zijn zalen vol kreeg en de kans op een langer engagement groter was. Van zijn grootste ontsnappingsstunts zoals zijn ontsnapping uit de politiecel in de Halvemaansteen te Amsterdam op 12 januari 1902 en zijn ontsnapping uit een gevangeniswagen in mei 1903 te Moskou laat hij litho posters maken om zo internationaal zijn status als boeienkoning te vergroten.⁴

4 W. Kalush en L. Sloman, *The secret life of Houdini* (New York).

Een jaar na zijn mislukte stunt in België, in maart 1904, weet Houdini zijn naam internationaal in de publieke media te verzilveren dankzij de 'Mirror Handcuff Challenge' waarmee hij de voorpagina haalt van *The Daily Illustrated Mirror*. Onder massale belangstelling laat hij zich opsluiten in een paar handboeien waar Nathaniel Hart, een slotenmaker uit Birmingham, vijf jaar aan heeft gewerkt. In de aanloop naar de stunt haalt hij dagenlang de krantenkoppen zodat uiteindelijk 4.000 toeschouwers en 100 journalisten zijn ontsnapping bijwonen in het Londense Hippodrome Theatre. Na 56 minuten en de nodige dramatiek slaagt hij erin zich van de boeien te ontdoen. Maar was deze uitdaging echt? Of enkel slim in scène gezet door Houdini en de *Daily Mirror*? Tot op de dag van vandaag doen hier verschillende theorieën de ronde, maar vele biografieën over Houdini beweren dat dit een van de slimme stunts was van Houdini om zijn naam nog groter te maken.⁵

5 *Ibidem*.

Het harde werken loont. De naam Houdini is niet uit de kranten weg te houden, waardoor de oorspronkelijke vaudeville artiest aan de vooravond van zijn grote doorbraak staat. Toch is hij voornamelijk gekend van grote stunts die hij voor de pers opvoert en dient hij op zoek te gaan naar een ontsnapping die het gevoel van spanning en gevaar ook op het podium brengt. Hiervoor creëert hij tegen 1908 een van zijn meest gekende illusies: *The Milk Can Escape*. Een ontsnapping uit een met water gevulde melkkan.⁶

6 W.B. Gibson, *Houdini's escapes* (New York 1930).

The Milk Can Escape

De eerste stappen

Het zijn dergelijke stunts en verhalen die André de Boever doen dromen van een eigen carrière als ontsnappingskoning. Geboren op 9 januari 1948 in de Gentse Luikskens krijgt hij het entertainment met de paplepel mee. Zijn ouders zijn werkzaam als dansers in de variété wereld. Toch heeft hij zijn vader nooit gekend omdat deze drie maanden voor zijn geboorte het leven liet. Woonachtig vlak bij het Sint-Pietersplein bezoekt hij alle kermissen

die er halthouden om zo de sfeer van de entertainmentskunst op te snuiven. De vele goocheltheaters die dan nog op de voor aanwezig zijn spreken meteen tot zijn verbeelding. Hij moet zich echter tevredenstellen met de kleine smaakmakers die de *boniseurs* op de parade aan het nieuwsgierige publiek aanbieden, aangezien hij geen geld heeft om de voorstelling zelf bij te wonen. De parade is een klein podium voor het theater waarop de *boniseur* het publiek toespreekt. Deze presentator is de verkoper en een

De vele goocheltheaters die dan nog op de voor aanwezig zijn spreken meteen tot zijn verbeelding

echte spraakwaterfall. Het gekende verkooppraatje benoemen de voor mensen als *boniment*. De aankondigingen puilen uit van moeilijke vreemde woorden en spetterende superlatieven. Blijkt dat niet meteen te werken, dan tonen enkele artiesten een voorsmaakje van hun kunnen. Mocht het publiek nog steeds niet overtuigd zijn, dan gebruikt de *boniseur* zijn laatste troefkaart: de baronnen. Deze ingehuurde nepbezoekers gaan steeds als eerste naar binnen, waardoor nieuwsgierige, echt betalende toeschouwers hen graag en snel volgen. Als slot maakt het geluid van de paradebel duidelijk dat de voorstelling gaat beginnen. Een afgeleide hiervan kunnen we de dag van vandaag nog steeds op de kermis terugvinden waarbij een bel, of tegenwoordig digitale audio tune, de aanvang van een attractie weergeeft.⁷

De jonge André heeft het thuis niet breed met moeder als enige kostwinnaar. Hij gebruikt daarom voor zijn eerste goocheltrucs eenvoudige attributen zoals stenen en lucifers. De simpele grepen waarbij hij deze objecten laat verdwijnen en verschijnen worden hem aangeleerd door professor Klaps die als goochelaar enige indruk op hem maakt. Deze amateur goochelaar is vooral in het Gentse volksleven gekend, maar slaagt er niet in de media te bespelen. Niet verrassend dus dat we de dag van vandaag weinig of niets over hem terug kunnen vinden.⁸

André moet zijn passie echter laten vallen wanneer hij zijn legerdienst dient te vervullen. Hier ontdekt hij echter wie hij echt is. Hoewel steeds schuchter en op de achtergrond, werkt hij zich op tot en durver en risiconemer. Niet verwonderlijk blijft hij na zijn dienst werkzaam bij het leger hetgeen hij combineert met zijn Del Amos Magic House, een goochelschool waar hij zijn leerlingen vooral kaartenmanipulaties aanleert en de vaardigheden bij brengt om eigen goocheltrucs te maken. In zijn vrije uren die hij als beroepsmilitair nog over heeft, treedt hij samen met zijn vrouw op als Del Amos and partner. Als snel oogst hij het nodige succes. De boekingen komen in zo'n grote getale binnen, dat hij geen andere keuze heeft dan zijn school stop te zetten. Gefascineerd door het leven van Houdini, verslindt hij elke biografie die hij over hem kan vinden. Maar verschillende van deze boekwerken spreken elkaar tegen aangezien de waarheid rond deze artiest moeilijk is terug te vinden naar aanleiding van het diverse in scène gezet propagandamateriaal dat hij gedurende zijn carrière wist te publiceren. Ondanks de moeilijke zoektocht naar de waarheid staat André's besluit staat: ook hij wil een ontsnappingsartiest te worden. Net zoals zijn voorbeeld, heeft hij geen andere keuze dan ook de media te bespelen.

7 A. De Poorter, *Belgische circussen & voortheaters* (Tielt 2005).

8 Interview afgenomen door de auteurs, 7 november 2012.

'Een ontsnappingsartiest bevrijdt zich uit alle soorten van toestanden. Hij behoort tot de elite van het vak. Een boeienkoning is een straatartiest die voor wat drinkgeld kettingen rond zich heen laat draaien en die dan met ongearticuleerde kreten van zich afschudt. Zoiets heb ik niet nodig, ik laat meer het verfijnd werk zien en streef de perfectie na in mijn vak'⁹

9 *De Voorpost. Weekblad van Dender-, Durme- en Scheldestreek*, 35, nr. 24, 18 juni 1983.

Houdini's grote succes

Houdini's vernieuwende aanpak om de media met zijn stunts te bespelen kent zo'n succes dat hij snel in de grootste zalen van Europa staat. Als hij in 1909 wederom Brussel aandoet is hij nu wél de grootste naam op de affiche. Toch bezoekt hij eerst de Brusselse goochelaar M. De Verli. 'Visited M.de Verli and bought a lot of oil paintings, fifteen of them, frames and all, for one hundred and sixty francs. Also bought som old-time trickx', noteert hij in zijn dagboek. Twee dagen later, van 15 tot en met 20 maart, staat hij in het Brusselse Barrasford's Alhambra Theatre.¹⁰

10 *Indépendance Belge*, 19 maart 1909 en *Het Laatste Nieuws*, 23 maart 1909.

De binnenzijde van het programmaboekje van het Brusselse Alhambra theater, maart 1909. Houdini heeft zich inmiddels als grootste naam van het programma weten op te werken. Collectie Christ en Kobe Van Herwegen

De populaire Houdini is de grote ster en dus de hoofdact van het programma. Om zijn status te bevestigen, vertoont hij eerst twee films van zijn ontsnappingen te New York en Berlijn waarbij hij vastgebonden in handboeien en kettingen in een rivier wordt gegooid. Opvallend is dat hij als een van de eerste artiesten dit nieuwe medium in zijn voorstelling opneemt om zo zijn buitenstunts met een nog groter publiek te kunnen delen. Later zal hij als filmpionier enkele stille films produceren en zo de eerste robot in de cinemageschiedenis op het witte doek introduceren in zijn reeks *The Master Mystery*. Na het filmfragment als smaakmaker in zijn voorstelling, betreedt Houdini zelf het podium om onder luid applaus het enthousiaste publiek te laten kennismaken met zijn nieuwste huzarenstuk: *The Milk Can Escape*.¹¹

11 *Indépendance Belge*, 19 maart 1909.

De pers is unaniem over de triomfen van Houdini en noemt hem 'uniek in zijn soort!'. Meteen zijn alle voorstellingen uitverkocht en wordt zijn contract verlengd. Een Brusselse firma ziet zo z'n kans om een graantje van het succes mee te pikken en daagt hem uit te ontsnappen uit een 'vernagelde kist omgeven van riemen en touwen, in't bijzijn van 't publiek.' *Het Laatste Nieuws* van 23 maart is duidelijk: 'Houdini trok zich met eer uit de proefneming. Na 14 minuten verliet hij de kist, wel moe en af, maar hij triomfeerde niettemin.'¹² Het volk krijgt er niet genoeg van en de krant bloklettert enkele dagen later: 'Zelden is er een artiest in geslaagd zoveel volk naar de schouwburg te lokken, eenieder de hem heeft gezien wil hem terugzien'.¹³

12 *Het Laatste Nieuws*, 23 maart 1909.

13 *Het Laatste Nieuws*, 25 maart 1909.

Om er nog een schepje bovenop te doen, gaat Houdini wederom een uitdaging aan. Ditmaal van de bewakers van het Doornikse gekkenhuis.

'UITDAGING

Alhambra Theater. Brussel 26 maart, MIJNHEER HOUDINI
U hebt hem zien ontsnappen uit de dwangbuis, wij ondergetekende, bewakers van het krankzinnigengesticht, vragen u om u te laten binden in de lederen kraag die op de tafel is bevestigd waar gekken en mannen met "delirium tremens" worden op vastgemaakt. We zullen u noch kwetsen, noch wurgen, maar we zullen u hiermee wel belemmeren om te ontsnappen. Als uitdrukkelijke voorwaarden stellen we dat u zich bevrijdt VOOR DE OGEN VAN DE TOESCHOUWERS. In afwachting op uw antwoord sturen wij u onze beleefde groeten
G.F. Vandeloo Maurice Wattz Abel Hennart
Bewakers in Doornik'

14 *La Meuse*, 8 april 1909.

Het publiek ziet Houdini als een echte held, overal wordt hij met open armen ontvangen. Zij die hem niet aan het werk gezien hebben, kunnen er niet onderuit om het verslag van zijn stunts in alle media te lezen. Overal is hij aanwezig dankzij zijn unieke talent om de pers te bespelen. De aandacht ontgaat ook het koninklijk Paleis niet, waar hij van koning Leopold II een ebbenhouten, gouden goochelstok krijgt. Toch neemt hij op 3 april afscheid van het Brusselse publiek om enkele dagen later vastgebonden in de Parijse Seine te springen en daar het publiek te veroveren.¹⁴

Joe Alcatraz

Zeventig jaar later, in lijn van zijn voorbeeld, start ook André De Boever met stunts in open lucht voor het grote publiek en aanwezige pers. Zo kopieert hij Houdini's ontsnapping waarbij hij ondersteboven vastgebonden in een dwangbuis tientallen meters boven het publiek aan een touw omhoog wordt getrokken. Soms wordt dit touw nog in brand gestoken voordat hij hieruit weet te ontsnappen. Het Vlaamse publiek is er wild van en de pers geeft er uitvoerig verslag over. Zijn artiestennaam Black Panther gooit echter roet in het eten. Aangezien men die naam associeert met een gekende Amerikaanse zwartebeweging heeft hij regelmatig moeilijkheden bij grenscontroles wanneer hij in het buitenland optreedt. Op zoek naar een oplossing klopt hij aan bij zijn bloedbroeder John Massis waarmee hij reeds op veertienjarige leeftijd bevriend geraakte. Deze raadt hem aan een Engelse voornaam te kiezen en een achternaam met een 'a' in. Joe Alcatraz is geboren. Niet toevallig tevens de naam van de beruchte gevangenis op een eiland in de baai van San Francisco.¹⁵

Joe Alcatraz en zijn dwangbuis ontsnapping. Collectie Het Huis van Alijn

15 Interview afgenomen door de auteurs, 7 november 2012.

In sneltempo schoolt hij zich bij in het openbreken van sloten dankzij zijn connecties met de gebroeders Filliard die verschillende slotenwinkels uitbaten. Uiteindelijk waagt hij zich ook aan The Milk Can Escape van Houdini waarmee hij net als zijn voorbeeld op heel wat aandacht van de aanwezige pers kan rekenen en verbreekt Joe in 1980 onder toezicht van gerechtsdeurwaarder Dekeyser het wereldrecord ijsliggen met 55 minuten, 29 seconden en 55 honderdsten.

Joe Alcatraz kruipt net als zijn grote voorbeeld in The Milk Can Escape.

'Aldus heeft Mister Alcatraz Joe het wereldrecord, op naam van Amazing Randi, verbeterd met één minuut, zeventien seconden en vijf en vijftig honderdsten.'¹⁶

Het zijn dergelijke publiciteitsstunts die hem niet enkel de mogelijk geven om zijn beroep als militair op te geven, maar die ook de aandacht van de openbare omroep trekt. Net als zijn voorbeeld bespeelt hij de media als geen ander om zo zijn status als boeienkoning groter te maken. Zo is hij niet enkel jarenlang de vaste stuntman van de BRT maar ook van de Nederlandse televisiezender TROS. In 1985 ontsnapt hij in de Efteling vastgeketend op de Python Railway terwijl de wagentjes met een oorverdovende snelheid naar beneden donderen. Een stunt die drie dagen voorbereiding en repetitie kost om alles tot in het kleinste detail te regelen.

In 1985 ontsnapt hij in de Efteling vastgeketend op de Python Railway terwijl de wagentjes met een oorverdovende snelheid naar beneden donderen

Samen met John Massis is hij die periode overal in de lage landen terug te vinden, maar ondanks hun succes, loopt het soms fout. Bij een ontsnapping uit een kist, omgeven door een muur van brandende balen stro, komt plots de wind uit een andere richting aanzetten. Alcatraz raakt er letterlijk in gevangen met derde graad brandwonden als gevolg.¹⁷ Het zijn de risico's die bij zijn beroep horen en die hem steeds de nodige pers opleveren, hoewel hij zijn privéleven vakkundig voor de media geheimhoudt. Als boeienkoning staat hij echter wel graag de pers te woord en verzint hij de ene stunt na de andere zoals geketend aan de Eiffeltoren hangen of vastgebonden aan een luchtballon. Het zijn hoogtepunten in zijn carrière en niets doet vermoeden dat hij weldra de handdoek in de ring zal gooien.¹⁸

De laatste groet

Het zal tot december 1912 duren voordat de grootmeester Houdini weer ons land aandoet.¹⁹ Na zijn contract bij het Duitse circus Bush, is hij in Brussel bij Cirque – Menagerie Hagenbeck terug te vinden. Deze hebben hun houten circustent voor een paar maanden opgezet aan de Jamarlaan nabij het Brusselse zuidstation. Meteen is de tent gevuld met de plaatselijke *beau monde* die wil zien wat de boeienkoning ditmaal voor hen in petto heeft. *Het Laatste Nieuws* van 15 december 1912 spreekt over 'een voornaam nummer'. De kans is reëel dat dit 'the Water Torture Cell' was, zijn nieuwste stunt waar hij op dat moment volop mee aan het experimenteren is.²⁰

Het mag dan ook geen verrassing zijn dat zijn voorstellingen een enorm succes kennen. Mede door de uitdagingen die Houdini ook ditmaal aangaat. De affiches hiervan zijn overal in het Brusselse straatbeeld terug te vinden.

16 Document gerechtsdeurwaarder Roger Dekeysers, 24 juli 1980.

Joe Alcatraz in actie. Collectie Het Huis van Alijn

17 *De Voorpost*, 35, nr. 24,18 juni 1982.

18 *De Voorpost*, 36, nr. 29, 29 juli 1983.

19 *Het Laatste Nieuws*, 15 december 1912.

20 W.B. Gibson, *Houdini's Escapes*.

The Water Torture Cell

'UITDAGING

Men zegge het voort!

Brussel, de 19de december 1912

Mijnheer Houdini (Cirque-Menagerie Hagenbeck) Brussel wilt u zich laten opsluiten, nu maandagavond de 23ste van deze maand, in een houten kist, door mij gemaakt, vastgenageld en met koorden omwonden door mijn werkmannen. Zo ja, dan daag ik u uit om er uit te geraken om zodanige manier dat het publiek overtuigd is dat er van uw kant geen enkele trucage mogelijk is. Deze kist zal vanaf zaterdagmorgen in het circus tentoongesteld staan. Ik sta me het recht toe om de nagels van de bewuste kist nog eens extra te bewerken nadat u in de kist bent gekropen. Aanvaard mijnheer, mijn beleefde groeten.

Huize Bosquet, verpakingskratten,
Toekomstlaan 20 te Brussel.'

Houdini slaagt in zijn ontsnapping, maar de uitdagers zijn niet overtuigd. Ze reageren enkele dagen nadien met een open brief in de krant waarin ze de boeienkoning ervan beschuldigen ontsnappingsmateriaal onder zijn kledij te hebben meegesmokkeld. Het experiment moet herhaald worden onder nieuwe voorwaarden: 'Hij moet zich volledig ontkleden en toestaan

dat het publiek hem onderzoekt. Nadien dient hij sportkledij aan te trekken die wij hem zullen bezorgen. Nadien sluiten wij hem terug op in de kist en sluiten ze.²¹ Houdini kan niet weigeren en bespeelt zo de pers als geen ander. In diezelfde uitgave staat ook nog een uitdaging van een verpleger die Houdini een dwangbuis wil ombinden.

21 *Indépendance Belge*, 30 december 1912.

Zijn deze uitdagingen echt? Of werden ze vakkundig in scène gezet om het publiek naar de voorstellingen te lokken? Tot op de dag van vandaag is de waarheid hierrond moeilijk te achterhalen, maar algemeen wordt door historici aangenomen dat Houdini dergelijke zaken zelf in scène zette om zo zijn naam in de krant te laten verschijnen en zo zijn status van boeienkoning zo groot mogelijk te maken. Tot begin januari 1913 verblijft Houdini te Brussel, waarna hij weer naar Londen reist. Met het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog trekt de boeienkoning terug naar Amerika waar hij tot aan zijn dood 31 oktober 1926 de krantenkoppen blijft halen.²²

22 B.K. Rapaport, *Houdini: Art and Magic* (New York 2010).

62 jaar later, op 12 juli 1988, stapt ook Joe Alcatraz uit het voetlicht. Wanneer hij het nieuws verneemt dat zijn goede vriend en tandacrobaat John Massis bruusk het leven laat, besluit hij amper een jaar later om zelf ook zijn *alter ego* opzij te schuiven. De insteek en interesse van de media verandert van focus. In plaats van te schrijven over de stunts van beide heren, gaat hun aandacht meer en meer naar hun persoonlijk leven achter de schermen. Iets waar Alcatraz niet graag over praat en hij besluit daarom zijn dwangbuis aan de haak te hakken om zo zijn hoofdstuk als ontsnapingskunstenaar voorgoed af te sluiten.²³ (*Het Nieuwsblad*, 10 mei 2003)

23 *Het Nieuwsblad*, 10 mei 2003.

Bibliografie

Het boek dat Houdini over Robert Houdini in handen kreeg heet voluit *Les secret de la prestigitation et de la magie*, voor het eerst uitgebracht in 1868. Over Houdini zelf zijn honderden biografieën geschreven, de ene geloofwaardiger dan de andere. De aanleiding hiervoor is dat Houdini goed wist wat hij wel en niet in de media moest laten verschijnen, waardoor de waarheid niet altijd even goed te achterhalen is. Een van de eerste biografieën die in het Nederlands verscheen is *Houdini, de man die door muren liep*, vertaald door H. Van Wordragen uit *Houdini, the man who walked through Walls* van W.L. Gresham, 1959. Dit Nederlandse boek uitgebracht door Elsevier in 1984 neemt helaas soms een loopje met de waarheid. De meest concrete en juiste biografie is het in 2006 uitgegeven boek *The secret life of Houdini, the making of America's first Superhero* geschreven door William Kalush en Larry Sloman, in 2007 in het Nederlands uitgegeven als *Houdini, het geheime leven van een superheld*. Dit boek staat momenteel gekend als de meest complete en juiste biografie van deze vaudeville artiest waarbij ook nieuwe pistes en theorieën aan het licht komen waaronder zijn leven als dubbelspion en de piste dat hij vermoord zou kunnen zijn. Merendeel van het persoonlijk materiaal van Houdini dat bewaard is gebleven, bevindt zich in diverse privé collecties waarvan de belangrijkste stukken zijn ondergebracht in het privé museum van de Amerikaanse goochelaar David Copperfield. De melkkan, handboeien, dwangbuis en andere ontsnapping apparaten van Joe Alcatraz zijn terug te vinden in het Bardelaeremuseum te Lembeke. De weinige geschreven tekst die over hem is terug te vinden is gepubliceerd in *Chapeau, de geheime goochelgeschiedenis van België* van Christ en Kobe Van Herwegen uitgebracht in 2014 door Manteau. En een afbeelding in 'uit de collectie circus' uitgebracht in 2013 door het Huis van Alijn.

Biografie

Kobe Van Herwegen is acteur en professioneel goochelaar. Samen met zijn vader voert hij reeds 20 jaar onderzoek naar de geschiedenis van de Belgische goochelkunst. Dit resulteerde in 2014 in het boek *Chapeau, de geheime goochelgeschiedenis van België* met gelijknamige tentoonstelling in het Huis van Alijn te Gent. In 2019 brachten ze het boek 'meisje met de feeënvingers' uit in België, Nederland en Amerika, een biografie over Suzy Wandas, een van de zeldzame vrouwelijke goochelaars die in de eerste helft van de twintigste eeuw zich opwerkte tot internationale wereldster.